

2021-03-24

KUVAILEVAN METATIEDON ASiantuntijaryhmän kokous

Aika: 24.3.2021 klo 9.15-11.15

Paikka: KUMEAn Zoom-kokoushuone

Paikalla: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Martin Engberg (Kansalliskirjasto), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Silja Saarikoski (Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Irina Vikman (Hämeen ammattikorkeakoulun kirjasto)

Kutsuttuina asiantuntijoina: Serafia Kari (Kansalliskirjasto), Katri Riiheläinen (Kirjastopalvelu), Minttu Hurme (Kansalliskirjasto)

Poissa: Minna Kantanen (Kansalliskirjasto), Heidi Ronkainen (Kansalliskirjasto), Sini Neuvonen (Espoon kaupunginkirjasto), Sirpa Janhonen (Varastokirjasto)

- 1. Sihteerin valinta ja edellisen kokouksen pöytäkirja
- 2. Ilmoitusasiat
- 3. MARC 21 -sovellusohje
 - 3.1 ISBN-tunnusten merkitseminen - tarvitaanko kohtaan 2.15.1.5 "valinnainen lisäys" linjausta?
- 4. Metatietosanaston kehittäminen
- 5. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: Kielikurssit eli moniviestin koosteet
 - 2) Kysymys: e-kirjan kuvailu ilman aineistoon pääsyä
 - 3) Kysymys: Verkkoäänikirjat
 - 4) Kysymys: Lakimiesliiton kustannus -huomautus?
 - 5) Kysymys: Osakentän s-käyttö, Raamattu yhtenäistettynä nimekkeenä
 - 6) Kysymys: Kuinka usein sanastokonversio yso/fin <-> yso/swe tehdään Melindassa?
- 6. Seuraava kokous

1. Sihteerin valinta ja edellisen kokouksen pöytäkirja

Martin Engberg on tämän kokouksen sihteeri.

Edellisen kokouksen pöytäkirja (10.3.2021) hyväksyttiin.

2. Ilmoitusasiat

KUMEAn [vuosikertomus 2020](#) ja [toimintasuunnitelma](#) on julkaistu.

Tulevat tapahtumat - [lisätietoja](#)

[Melinda-Aleph-peruskoulutukset:](#)

- 15.4.2021 klo 10-12 Osa 1
- 12.5.2021 klo 10-12 Osa 2
- 27.5.2021 klo 10-12 Osa 3

20.4.2021 Yhdessä eteenpäin korkeakoulujen Melinda-Koha-kuvailutyössä

- Tilaisuus on suunnattu Koha-järjestelmää käyttävien korkeakoulukirjastojen kuvailijoille.
- [Lisätietoja tapahtumasta.](#)

Muita tapahtumia:

- 22.4. [Talonmiehen tuokio 26:](#) mm. Cyrillux-demo / Minttu Hurme
- 5.5. Melinda-kevätseminaari
- 20.5. Talonmiehen tuokio 27

Kuvailuryhmien seuraava työpaja 13.4.2021

- aiheena mm: millaisia aikamääreitä voidaan käyttää marc-kentissä 046, 388 ja 648

3. MARC 21 -sovellusohje

3.1 ISBN-tunnusten merkitseminen - tarvitaanko kohtaan 2.15.1.5 "valinnainen lisäys" linjausta?

Moniosaiset aineistot voidaan kuvailla joko kokonaisuutena tai yksittäisinä monografioina. Voimassa on käytäntö, jossa kokonaisuuden kuvailuun voidaan merkitä myös yksittäisten monografioiden ISBN-tunnukset. Vastaavasti yksittäisen monografian kuvailuun voidaan merkitä myös kokonaisuuden ISBN-tunnus.

Tämä käytäntö aiheuttaa kirjastojärjestelmissä turhia tupla-ilmoituksia. Voitaaisiinko siirtyä käytäntöön, jossa ISBN-tunnus merkitään vain siihen aineiston osaan, jota se koskee?

Asiaa koskevat RDA-säännöt:

2.15.1.5 Useita manifestaation tunnisteita

Jos: kuvaillaan kahdesta tai useammasta osasta muodostuvaa manifestaatiota ja sekä manifestaatiokokonaisuuteen että sen osiin liittyvät tunnisteet silloin: merkitään kuvailuun manifestaatiokokonaisuuteen liittyvä tunniste.

Kun kuvaillaan kokonaisuuden yhtä osaa, merkitään kuvailuun tämän osan tunniste.

Valinnainen lisäys ***ei linjausta, voimassa = nykykäytäntö***

Kuvailuun merkitään sekä manifestaatiokokonaisuuden että yksittäisten osien tunnisteet.

Vaihtoehto

Jos aineistossa on mainittu useamman kuin kolmen yksittäisen osan tunniste, merkitään vain ensimmäinen ja viimeinen tunniste.

Perättäiset numerot erotetaan väliviivalla.

Muussa tapauksessa käytetään vinoviivaa.

SKL. Linjaukset kohtaan 2.15.1.5

Vaihtoehto: Vaihtoehtoa sovelletaan ainoastaan musiikkiaineiston kohdalla. Yksittäisten osien tunnisteet voidaan merkitä myös musiikkiaineistossa, jos sitä pidetään tärkeänä aineisto tunnistamisen tai löytyvyyden kannalta. Muussa aineistossa ei sovelleta vaihtoehtoa, jokaisen osan tunnisteet merkitään erikseen.

ESIMERKKI. Kaksiosainen aineisto, 3 ISBN-tunnusta: osa 1, osa 2 ja setin ISBN

Kuvailussa	Voimassa 2.15.1.5 valinnainen lisäys (=nykykäytäntö)	Voimassa vain 2.15.1.5 perusosa
osat 1 & 2 kokonaisuutena	1-887744-46-0 (kokonaisuus) 1-887744-11-8 (osa 1) 1-887744-12-6 (osa 2)	1-887744-46-0 (kokonaisuus)
vain osa 1	1-887744-11-8 (osa 1) 1-887744-46-0 (kokonaisuus)	1-887744-11-8 (osa 1)
vain osa 2	1-887744-12-6 (osa 2) 1-887744-46-0 (kokonaisuus)	1-887744-12-6 (osa 2)

Vertailu

Nykykäytännön puolesta	Valinnaisen linjauksen kieltämisen puolesta
<u><i>Asiakas löytää aineiston riippumatta siitä, millä ISBN-tunnuksella hän sattuu hakemaan</i></u> Koska linjaus on nyt voimassa, niin muutos merkitsee • takautuvia korjauksia tietokantoihin • ohjeiden päivittämistä • kuvailijoiden kouluttamista Vaikutus poimintaluettelointiin, sillä kansainvälinen tapa, esimerkiksi OCLC:n ohje 020 International Standard Book Number (R) https://www.oclc.org/bibformats/en/0xx/020.html : If you are cataloging a single part of a multipart item, enter both the numbers for the part and the set when available. Enter the number for the part first / If you are cataloging a multipart item, enter both the numbers for the set and the individual parts when available. Enter the number for the set first. muistettava korjata poimintaluetteloidessa	Kirjastojärjestelmän (Aleph, Alma, ...) antamat turhat tuplailmoitukset ja tarkistukset vähenesivät Primossa (Alman OPAC) ylen määräinen ISBN-tunnusten käyttö aiheuttaa tietueiden virheellisiä yhdistymisiä • esimerkiksi osien 3, 7 ja 12 varastotietueet näytetään vain bibin 7 alla; bibit 3 ja 12 ovat deduplikoitu pois

PÄÄTÖS:

Keskustelussa todettiin, että vertailussa nykykäytännöllä enemmän positiivisia puolia. Jatketaan nykykäytäntöä.

4. Metatietosanaston kehittäminen

Metatietosanaston kehittäminen

Ehdotus: 'julkaistu myös e-kirjana' ja 'julkaistu myös e-lehtenä' määritelmän muuttaminen

julkaistu myös e-kirjana <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:mts:m1780>

MÄÄRITELMÄ

E-kirjalla tarkoitetaan painetun kirjan kaltaista verkossa ilmestynyttä julkaisua. (Kielitoimiston sanakirjan määritelmä: kirja = (paksuhko) nidos paperiarkkeja, joissa on tav. painettua tekstiä, kuvia t. molempia; sen muotoisena (joskus useina nidoksina) ilmestynyt t. ilmestyvä kirjallinen tuote.)

1. Voisiko tässä määritelmän lyhentää olemaan vain: E-kirjalla tarkoitetaan painetun kirjan kaltaista verkossa ilmestynyttä julkaisua.
2. Lisätään käyttöhuomautus: *Voidaan käyttää vain silloin kun molempien manifestaatioiden mediatyyppi ja tallennetyyppi ovat samoja. Esimerkiksi verkkoäänikirjassa, kun olemassa myös e-kirja: julkaistu myös e-kirjana*

julkaistu myös e-lehtenä <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:mts:m1790>

KÄYTTÖHUOMAUTUS

E-lehdellä tarkoitetaan painetun sanoma- tai aikakauslehden kaltaista verkossa ilmestyvää julkaisua.

1. Vaihetaan nykyinen käyttöhuomautus määritelmäksi
2. Lisätään uusi käyttöhuomautus: *Voidaan käyttää vain silloin kun molempien manifestaatioiden mediatyyppi ja tallennetyyppi ovat samoja. Esimerkiksi verkkoäänilehdessä, kun olemassa myös verkkolehti: julkaistu myös e-lehtenä*

Melindassa korjattu 'julkaistu myös e-lehtenä', mutta fraasihaku 'julkaistu myös e-kirjana' antaa 1340 osumaa - osa näistä on oikein.

5. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: Kielikurssit eli moniviestin koosteet

Kirjastossamme on luetteloitu perinteisesti kielikurssit (kirja+ CD-äänilevy) kooste niin, että päätietueesta poistetaan kirjan ISBN ja näin emotietue on kokonaan ilman ISBN:ää. Sen jälkeen emotietue tallennetaan moniviestin koosteeksi ja siihen lisätään esim. 2 osakohdetta (kirja ja CD), kirjan ISBN löytyy siis vain osakohteesta ja CD-äänilevyn nimeke ja ISBN löytyy samoin vain osakohteesta.

Tulisiko meidän muuttaa luettelointia niin että ei osakohteita ollenkaan, ja ihan vain yhteen ja samaan moniviestin, kielikurssi (kooste) päätietueeseen alkuun kirjan ja CD-äänilevyn ISBN:t allekkain esim. 020a) 978-951-792-985-1 q) nidottu, 020a) 978-951-1-33426-1 q) CD-äänilevy?

haku Finnasta, luokka 89*, aineistotyyppi muu määrittelemätön, kooste: [Finnan hakutulos](#)

VASTAUS

Suositellaan yhtenäistä kuvailukäytäntöä kaikille. Moniviestimet kuvaillaan (yleensä) yhteen tietueeseen ja sekä kokonaisuuden että osien ISBN:t merkitään tietueeseen.

Omat kuvailukäytännöt hankaloittavat tietueiden yhtenäistä näkyvyyttä Finnassa.

2) Kysymys: e-kirjan kuvailu ilman aineistoon pääsyä

Miten tehdään 264-kenttä (koskee varmaan kaikkia niitä kenttiä, jotka jäljennettävä aineistosta), jos verkkoaineistoon ei pääse käsiksi? En pääse Ellibsin kirjaan, mutta tietue on kuitenkin saatava valmiiksi - ja tallennettava myös Melindaan.

Voiko merkitä 000/17:

Kenttä 000/17: 2 - Täydellistä tasoa niukempi, kuvailun kohde ei ole ollut käsillä

Kuvailuun käytetyt tiedot on saatu muusta lähteestä kuin kuvailun kohteesta. Koodia käytetään pääasiassa takautuvassa konvertoinnissa, kun kaikkea olemassa olevaa luettelointitietoa ei muunneta. Auktoriteettitiedot eivät ehkä ole ajan tasalla.

Kenttä 264 / jäljennettävät kentät: KUMEA:n Verkkkoaineiston kuvailu -ohje: Jäljennä aineistosta. "Sisäänheittosivun" tietoja voi käyttää esimerkiksi julkaisuvuoden oikeellisuuden arvioimisessa.

Jos ei pystytä tarkistamaan vaan käytetään pohjana painetun aineiston tietuetta, annetaan olla painetun aineiston tietue ja laitetaan huomautus: Anntaan olla samanlainen kuin painetussa, mutta tehdään huomautus:

588 0 # \$a Kuvailun perustana painetun aineiston tietue.

VASTAUS

KUMEA haluaa korostaa, että ainoastaan niissä tapauksissa, joissa verkkoaineisto on kertakaikkiaan pakko kuvailla aineistoa näkemättä, voidaan käyttää painetun version kuvailua tietueen pohjana.

Ohje: Kaikkiin muihin paitsi alla oleviin kenttiin ei pitäisi koskea (esimerkiksi 264 jää sellaiseksi kuin se on painetussa). Eli kuvailussa kosketaan vain "e-ominaisuuksiin" liittyviin kenttiin:

- Kenttä 000/17: 5 - Osittainen (alustava) taso - Tietue, jota luetteloiva organisaatio ei pidä lopullisena (esim. auktoriteettitiedot eivät ole vahvistettuja muotoja tai tietue ei täytä kansallisen tason luettelointivaatimuksia).
- (006 ja) 007 lisätään
- 008/23 = o (verkkoaineisto)
- 020, 776 - lisätään e-aineiston ISBN (mikä tahansa lähde), painetun ISBN siirretään 776 kenttään
- 337, 338 - vaihdetaan e-fraasit
- 5XX - Lisätään e-fraasit (esimerkiksi 506 käyttöoikeusmerkinnät)
- 588 ## \$a Kuvailun perustana painetun aineiston tietue.

- 655 e-kirjat slm/fin
- 856 lisätään (mutta ei lisenssilinkkiä Melindaan)

3) Kysymys: Verkkoäänikirjat

Miten kuvaillaan verkkoäänikirja, joka joudutaan kuvailemaan tietokantaan niin, ettei aineisto ole saatavilla vaan pohjana käytetään toista tietuetta.

Päivitetäänkö [äänikirjojen RDA-ohjetta](#)? Ellibsin verkkoäänikirjan voisi ottaa ohjeeseen esimerkkinä tietueista, jotka on jouduttu kuvailemaan näkemättä itse aineistoa.

VASTAUS

Peli- ja videotallennetyöryhmä ottaa kysymyksen vielä käsittelyyn.

4) Kysymys: Lakimiesliiton kustannus -huomautus?

Alma Talentin e-kirjoissa lukee toisinaan "Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus". Tämä on toisinaan myös kopioitu tietueen 500-kenttään. Näin esim. 017519980. Kuitenkin kustantajarekisterissä:

"Alma Talent Oy
Katuosoite : Annankatu 34-36 B
Postinumero : 00100
Postitoimipaikka : HELSINKI
Puhelinnumero : 040 342 4746
Www : <http://www.kirjakauppa.talentum.com>
Muut nimet **Lakimiesliiton kustannus**, Alma Talent Pro, Focus (tavaramerkki), Verkkokirjahylly (tavaramerkki)"

Täytyykö Lakimiesliiton Kustannuksesta siis tehdä huomautusta?

VASTAUS



Aineistosta kopioitujen fraasien "Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus" ja "Tämä sähköinen kirja on sisällöltään sama kuin vuonna 2021 ilmestynyt samanniminen kirja (kirjan ISBN 978-952-14-4133-2)" käyttö on kuvailijan harkinnassa. Eli kuvailijan täytyy miettiä sitä, tuovatko huomautukset lisäarvoa käyttäjälle.

Tällaisia huomautuksia suositettiin enemmän, ehkä varmuuden vuoksi, silloin kuin verkkoaineistojen kuvailu oli uutta. KUMEA ei keksinyt, mitä lisäarvoa yllä olevat huomautukset voisivat tuoda käyttäjälle, joten silloin kuvailussa riittäisi:

776 08 \$i Painettu: \$z 9789521441332

5) Kysymys: Osakentän s-käyttö, Raamattu yhtenäistettynä nimekkeenä

Olemme tutkailleet Sana elämään : kommentaariraamattu -nimistä julkaisua. Melindassa (ID 011186483) olevaan tietueeseen on tehty ratkaisu, jossa 130-kentässä on vain alkukielinen nimeke (*Life application study Bible*). Haluaisimme muuttaa aineiston perusteella tietuetta niin, että yhtenäistetty nimeke *Raamattu* tulisi näkyviin. Alkuperäistä tietuetta on hankala jäljittää, ja olemme kyselleet myös käännöksen kustantajalta Aikamedialta, mikä on tarkka alkuteos, mutta vastausta emme ole saaneet.

Vaikka kommentaariosa on laaja, niin pääpaino aineistossa on Raamattu. Näin ollen kuvailu menisi 130-kentässä:

130 0_ \$a Raamattu, \$l suomi. \$s Life application study Bible.

Kongressin kirjastosta löytyi muutamakin tietue, jota vertasimme tähän aineistoon. Kongressin kirjastossa on vastaavassa aineistossa käytetty yhtenäistettyä nimekettä Bible, joka puoltaa meidän ehdottamaamme ratkaisua.

s-osakentästä emme ihan ole varmoja, mutta Melindassa on esimerkki, joka tukisi ratkaisua: ID 015421345.

LC:n tietokannan esimerkkejä

130 0_ \$a Bible. \$l English. \$s New International. \$f 1997
245 10 \$a Life application study Bible : \$b New International Version.
<https://lcn.loc.gov/97002367>

130 0_ \$a Bible. \$l English. \$s New American Standard. \$f 2000
245 10 \$a Life application study Bible : \$b New American Standard Bible.
<https://lcn.loc.gov/00130208>

VASTAUS

Melindaan merkitään yhtenäistetyksi nimekkeeksi (sillä varauksella että s-osakentän käyttö saattaa herättää vielä keskustelua):

130 0_ \$a Raamattu, \$l suomi. \$s Life application study Bible.

6) Kysymys: Kuinka usein sanastokonversio yso/fin <-> yso/swe tehdään Melindassa?

Kuinka usein Melindassa tehdään sanastokonversio suomesta ruotsiksi?

VASTAUS

YSO ja SLM termit konvertoidaan suomesta ruotsiksi ja ruotsista suomeksi kerran vuorokaudessa virka-ajan jälkeen. Vain täysin oikein olevat termit voidaan konvertoida. Jos termiä ei löydy sanastosta tai se on ohjaustermi, niin käännöstä ei tehdä.

- fin eng sanastokonversiota ei tehdä
- fin swe sanastokonversio tehdään

6. Seuraava kokous

7.4.2021 klo 9.15-11.15, etäkokous KUMEn Zoom-kokoushuone